

Winterwijding

Triptiek voor gemengd koor,
solokwartet, spreekstem,
harp en triangel

In dankbaarheid opgedragen aan mijn vrouw Alleine

Raymond SCHROYENS

2000 (bijgewerkte versie 2014)

Tekst van Léon CAMEY, (1933 – 2002)

1998

NEDERLANDS — Deze uitgave is beschermd door het nationale en internationale auteursrecht. Alle rechten worden voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden, in welke vorm of op welke wijze ook, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Waarschuwing: Het plegen van een inbreuk met betrekking tot een werk, dat beschermd wordt door het auteursrecht, kan resulteren in een burgerlijke alsook een strafrechtelijke procedure.

FRANCAIS — Cette publication est protégée par le droit d'auteur national et international. Tous les droits sont réservés. Sous réserve des exceptions expressément prévues dans la loi, aucune donnée de cette publication ne peut être reproduite, stockée dans une base de données automatisée ni publiée, sous quelque forme et de quelque manière que ce soit, c'est-à-dire de façon électronique, mécanique, par photocopies, enregistrement ou de toute autre manière, sans avoir obtenu au préalable l'autorisation expresse et écrite de l'éditeur.

Avertissement : toute infraction à un droit grevant une œuvre qui est protégée par le droit d'auteur pourrait actionner une procédure civile et pénale.

ENGLISH — This publication is protected by national and international copyright. All rights reserved. Excepting those exemptions explicitly stipulated in law no parts of this issue may be reproduced, stored in an automated database or made public in any form or by any means whatsoever, either electronically, mechanically, by photocopying, recording or any other way, without explicit authorisation in writing from the publisher in advance.

Warning: committing an infringement in relation to a work protected by copyright may result in civil and criminal prosecution.

Winterwijding

Het uitgangspunt van het gegeven is de eindejaarsperiode en haar dramatische strijd tussen duisternis en licht, thema dat zowel een fysisch als een metafysisch aspect vertoont.

Onvoorstelbaar vele eeuwen reeds hangt de mens aan dit fenomeen gekluisterd, uiterlijk evengoed als innerlijk. In de evolutie der tijden heeft diezelfde mens er allerlei mythische, religieuze of filosofische interpretaties aan vastgekoppeld, al naar gelang zijn aard, verblijfplaats, eigenbelang of overtuiging.

Alles wijst er op dat duisternis initieel gevoelens van angst, twijfel, dreiging, vijandigheid creëert. Licht daarentegen creëert moed, kracht, vertrouwen, vrede. Denken we even beurtelings aan het dieptepunt van de wintertijd of aan het culminatiepunt van de hoogzomer. De ommekeer van duisternis naar licht, vertrekkend vanuit putje winter, grijpt de mens nog steeds aan, meer zo dan het wegglijden van het zomers licht naar de sombere schaduwen van december. Dit laatste wordt ondervangen door de betrachting naar vernieuwing en gevoelens van hoop. Niet voor niets ten andere spreekt men rond de winterzonnwende van een Nieuw Jaar.

Alles wat met de wedergeboorte van het licht te maken heeft, werd en wordt nog steeds door quasi iedereen aan gevoeld en gevierd. Christenen noemen het Kerstmis (geboorte van Jezus). Andere volken beschouwen het als “zonnekering van de winter” want niet ieder mens meet dit gebeuren eenzelfde kleedje aan.

Zaak was dus, mits inachtneming van diverse overtuigingen, voor deze eindejaarscantate een tekst te vinden waaraan verschillende opvattingen, ook tegenstrijdige, een uniforme boodschap konden hebben. De dichter, een prille jeugdvriend van de componist, leverde daarom een universele, oecumenische, ja, polyvalente tekst af. Gelovige of ongelovige, vriend of tegenstander, hoogvlieger of laagvlieger, allen kunnen ze in deze evocatie vrede vinden zo zij maar “van goeden wille zijn”.

Beknopte esoterische tekstinhoud:

De “bezoeker”, het IK, ervaart aanvankelijk de eenzame verlatenheid van een vervallen schuilplaats, waarin een mysterieuze transfiguratie van oud naar nieuw plaatsvindt.

Duisternis ruimt baan voor helderheid, sterren worden lichtbakens, een komeet overheerst.

Zij die bekroond zijn met wijsheid begrijpen het beeld en de allusie op bloedoffer, begraving en wederopstanding. De lichtbundel wordt een zon, de zon als een Mystieke Roos zoals oude profetieën haar ooit omschreven. Het getransfigureerd IK herkent daarin diegene die Vree en Inzicht brengt.

De ambivalente sfeer van realiteit en illusie, heden en verleden, komt tot uiting in de meervoudige interpreteerbaarheid van de woorden, geflankeerd door oude volksmelodieën, Latijnse Bijbelcitaten en pseudo-psalmodiëringen; onderling vermengd maar tegelijkertijd ingebed in een herkenbaar verhaal. [RS]

WINTERWIJDING: I. DUISTERNIS

I.

Duisternis,
huis in duister,
star en ontluisterd.
Eenzaamheid vol geheimenis.
Verlaten huis, open,
grauw huis,
zwarte open ogen.
Wind en winterweer er doorheen ...

Grauwe wind, óp-
waaiend stof. Gebroken meubilair,
verlaten huisraad,
ratelend metaal aan de poort.

Is dit een stal?
Krocht vol beeldloze geheimenis?
Wind als watergolven om je heen,
als aaiende zwerfkatten.
Schrijd voort,
Schrijd niet lichtvaardig!
Vaar met de wind,
Licht en vaardig.
Waar is het licht?

Ik voel het licht in
deze geheime duisternis.
Klaarte en schittering
als tranen vol sterren.
Welk huis is dit?
Een stal? Een krocht vol geheime beloften?
Hoorde ik daar niet een boreling schreien?

In een huis daar woonde niemand in, en vogelkens
vlogen er uit en in ...
Quia ecce tenebrae operirent terram et caligo
populos. (Ps. 2) / *Want zie, duisternis bedekt de
aarde, en donkerheid de volken.*

In splendoribus sanctorum ex utero, ante luciferum,
genui te. (Ps. 109) / *In de veelvuldige glans van het
heiligdom heb ik u vóór de morgenster verwekt.*

Qui noctem veri humini facisti illustratione
clarescu. (Ps. 2) / *Die deze nacht door de glans van
ware licht hebt doen schitteren.*

Het was er die alderkoudste nacht door god de
wereld toebedacht, een nacht die ook Verlichting
bracht alwaar de mensheid heeft naar getracht.

Puer natus est nobis.

Winterwijding

In dankbaarheid opgedragen aan mijn vrouw Alleine

I. Duisternis

(♩ 76)

Chord progression: D \sharp C \sharp B \sharp / A \sharp G \sharp F \sharp E \sharp

p

6

11 (♩ 72/80)

p

Duis - ter - nis, huis in dui-ter,

p

Duis-ter - nis, dui-ter - nis, huis in dui-ter,

p

Duis-ter - nis, dui-ter - nis, dui-ter - nis, huis in dui-ter,

p

Duis-ter - nis, dui-ter - nis, dui-ter - nis, huis in dui-ter,

(♩ 72/80)

p

star, en ont - luis-terd.

star, en ont - luis-terd.

star, en ont - luis-terd.

star, en ont - luis-terd.

sons étouffés

Een - zaam - heid, een - zaam-heid vol ge - hei - me -
div.

Een - zaam - heid, een - zaam-heid vol ge - hei - me -

Een - zaam - heid, een-zaam - heid vol ge - hei - me -
div.

vol ge - hei - me -

30 *perdendosi*

nis. *perdendosi*

nis. *perdendosi*

nis. *perdendosi*

nis. *perdendosi*

Ver - la - ten

Ver - la - ten

32

o - pen, en

Ver - la - ten huis, o - pen, grauw huis, o - pen en

huis, ver - la - ten, ver - la - ten, o - pen, ver - la - ten,

huis, ver - la - ten, ver - la - ten, o - pen, ver - la - ten,

37

grauw, _____ zwart - te,

grauw, _____

o - pen huis; zwart - te,

o - pen huis;

p
s. étouff.

iets sneller en beweeglijker
(♩ 92)

40

o - pen o - gen. _____ Wind, _____

o - pen o - gen. Wind, _____

o - pen o - gen. _____ Wind, _____

o - pen o - gen. Wind, _____

p
s. étouff.

iets sneller en beweeglijker
(♩ 92)

45

wind, wind en win - ter - weer er door -
 wind, wind en win - ter - weer,
 wind, wind en win - ter - weer, wind en
 wind, wind en win - ter - weer,

49

Wiegend (♩ 116)
als vanuit de verte

heen, er door - heen ... In een huis daar
 win - ter - weer er door - heen ... Qui - a ec -
 win - ter - weer, er door - heen ... Een huis daar
 win - ter - weer er door - heen ... Een huis daar

Wiegend (♩ 116)
tacet

54

woon - de nie - mand in, en vo - gel - kens vlo - gen er uit en in ...
 ce te - ne - brae o - pé - ri - rent ter - ram, et ca - li - go po - pu -
 woon - de nie - mand in, en vo - gel - kens vlo - gen er uit en in ...
 woon - de nie - mand in, en vo - gel - kens vlo - gen er uit en in ...

61

los. Grauw - we wind,
 Grauw - we wind, grau -
 Grauw - we

64 *cresc.* *gliss.* *gliss.* *gliss.* (♩ 84)

op - - waai - end stof, op - -
 grau - we wind, grau - we wind, op - waai
 we wind, op - waai - end stof, op - waai - end,
 wind, op - waai - end stof, op - waai - end, ...

(♩ 84) *gliss. accell.*

67

- waai - end stof, ge - bro - ken meu - bi -
 - end stof, ge - bro - ken meu - bi - lair
 op - waai - end stof, ge - bro - ken meu - bi -
 Qui - a ec - ce te - ne - brae o - pé - ri - rent ter - ram, et ca -

8va-7 *près de la table* *sim.*

Onrustig (♩ 92)

lair, ver - la - ten huis - raad, ra - te - lend me - taal,

ver - la - ten huis - raad, ra - te - lend me - taal,

lair, ver - la - ten huis - raad, ra - te - lend me - taal, ra - te -

- - - li - go po - pu - los. ra - te - lend me - taal, ra - te -

8va

près de la table *f* id.

ra - te - lend, ra - te - lend me - taal, ra - te - lend me - taal aan de poort.

ra - te - lend, ra - te - lend me - taal, ra - te - lend me - taal aan de poort.

lend, ra - te - lend me - taal, ra - te - lend me - taal aan de poort

lend, ra - te - lend me - taal, ra - te - lend me - taal aan de poort

id. *f* id. id. id.

WINTERWIJDING: II. WIT LICHT

II.

Wit licht.
 Het duister splijt,
 wijkt terug,
 opent zich,
 lichter wordt het duister,
 steeds meer ón-duister,
 óndui ... stér, ... stér,
 sterren,
 sterren stralen,
 stralende sterren als vlammen,
 vlamrende sterren in
 een nacht die zich opent.

Vlamrende sterren
 in een duisternis die zich
 alsmaar verder openrijt.
 Het licht heeft
 het duister gegrepen!
 Zie ginds die heldere
 ster in het Oosten,

vlamrende schittering,
 tedere lichtbaken,
 boodschapper van
 waarheid en hoop.
 Ik heb die schitterende
 ster gezien!

Vidimus stellam ejus in Oriente. (Matth. 2) / Wij hebben zijn ster in het oosten gezien

Stella ista sicut flamma coruscat, et magi eam viderunt. (Is. 60) / Deze ster flikkert als een vlam, en de Wijzen hebben haar gezien.

Ik zie die morgensterre, mijns Meester's klaar
 aanschijn. Ik volg der beider beelde, altoos in de
 rechte lijn.

II. Wit licht

1 (♩ 120)

p *f* *sim.*

D#m C#m B#m
A#m G#m F#m E#m

7

molto *ff* *molto*

13 (♩ 126)

p

Wit licht. Het dui - ter slijt, wijkt te - rug, wijkt te -

Wit licht. Het dui - ter slijt, wijkt te - rug, wijkt te -

Wit licht. Het dui - ter slijt, wijkt te - rug.

Wit licht. wijkt te - rug.

(♩ 126)

p

19

rug, o - pent zich, o - pent zich, lich - ter wordt het

rug, o - pent zich, o - pent zich, lich - ter wordt het

O - - - pent zich, lich - ter wordt het, lich - ter wordt het

O - - - pent zich, o - pent zich, lich - ter wordt het

23

duis - ter, steeds meer ón -

duis - ter, steeds meer ón - duis - ter, ón -

duis - ter, steeds meer ón - duis - ter, steeds meer -

duis - ter, steeds meer ón - duis - ter, steeds meer ón - duis - ter,

28

duis - ter, ón-duis - ter, ón - duis - ter, ón-duis- ter, ... ster, ... stér, ... stér,

duis - ter, ón-duis - ter, ón - duis - ter, ón-duis- ter, ... ster, ... stér, ... stér,

ón-duis- ter, ón-duis - ter, ón - duis - ter, ón-duis- ter, ... ster, ... stér, ... stér,

steeds meer ón-duis - ter, ón - duis - ter, ón-duis- ter, ... ster, ... stér, ... stér,

8va dim. dim. (div.)

34

Trager en héél zacht (♩ 108)

ster - ren, ster - ren stra - len, stra - len - de ster - ren,

ster - ren, ster - ren stra - len, stra - len - de ster - ren,

ster - ren, ster - ren stra - len, stra - len - de ster - ren,

ster - ren, ster - ren stra - len, stra - len - de ster - ren,

3

Trager en héél zacht (♩ 108)

3

39

un poco stringendo

stra - len - de ster - ren als vlam - men, vlam - men - de ster - ren in de nacht,

stra - len - de ster - ren als vlam - men, vlam - men - de ster - ren in de nacht,

stra - len - de ster - ren als vlam - men, vlam - men - de ster - ren in de nacht,

stra - len - de ster - ren als vlam - men, vlam - men - de ster - ren in de nacht,

string.

44

ster - ren in de nacht, een nacht die zich

ster - ren in de nacht,

vlam - men - de ster - ren in een nacht, een nacht die zich o - pent,

vlam - men - de ster - ren, in een nacht die zich o - pent, een

string.

48

cresc. *f poco allarg.*

o - pent zich o - pent, die zich o - pent, die zich o - pent.

cresc. *f poco allarg.*

nacht die zich o - pent, die zich o - pent.

cresc. *f poco allarg.*

zich o - pent, die zich o - pent.

nacht die zich o - pent.

cresc. *f poco allarg.*

8va *sim.*

53 (126)

p

Solo: Vi - de - mus stel - lam, stel - lam e - jus in O - ri -

p

Solo: Vi - de - mus stel - lam, stel - lam e - jus in O - ri - en -

p

Solo: Vi - de - mus stel - lam e - jus in O - ri - en - te, in

(col tenori) *p*

Solo: Vi - de - mus stel - lam e - jus in O - ri - en - te, in

WINTERWIJDING: III KIJK, ZIJ KOMEN VANUIT HET OOSTEN

III.

Kijk,
 zij komen vanuit het Oosten
 om de belofte te vervullen,
 wijsheid met trouw
 verbonden,
 en volkomen meesterschap
 over sterren en afstanden.
 De kronen die zij dragen
 spreken van roem en verlichting,
 weelde, eer en macht.

Het Mysterie is in zwijg-
 zaamheid aanwezig.

...

...

Drie slagen op de kurve
 van de tijd,
 doch het Woord
 gaat in de dreun
 verloren.
 Giften worden neergelegd
 in versgedolven aarde,
 en het Mysterie zal tien-
 voudig vrucht geven,
 in stilte ...
 Zie de rode opgang
 van de winterzon,
 als een roos.
 Is het de zon?
 Is de roos een roos?

Ecce enim reges congregati sunt, irruerunt simul.
 (PS. 47) / *Want zie, de koningen zijn samen,
 verenigd schrijden zij voorwaarts.*

Nu is de roe van Jesse gebloeid uit woorden van
 weleer. Traagzaam heeft god's gedachte gevloeid,
 al sterker, immer weer. Toen is op aard een mens
 ontstaan die ons tot voorbeeld strekt voortaan.

Er is een roos ontsprongen uit eed'le worteltrunk.
 Zoals ons d'ouden zongen, 't was Jesse die ze
 schonk. Zij heeft een bloem gebracht in 't midden
 van de winter, in 't midden van de nacht.

Firmiter proponunt sibi rem malum, conspirant
 laqueis tendendis occulte (PS. 63) / *Onwrikbaar
 in hun euvele bedoelingen, zijn zij vastbesloten
 hun geheime valstrikken te spannen. Ut feriant ex
 latebris innocentem (PS. 14) / Dat zij vanuit een
 hinderlaag de argeloze zouden treffen.*

Et implevit eum spiritu sapientiae et intellectus:
 stolam gloriae induit eum. (Ps. 91) / *En vervulde
 hem met de geest van wijsheid en verstand: en
 bekleedde hem met het gewaad van heerlijkheid.*

Die roos begon te bloeien met enen roden schijn.
 Die gloed begon te gloeien diep in dat herte mijn.
 Ik zeeg ter aarde neer, om zo opnieuw te groeien,
 hoogreikend altoos meer. Kom en aanschouw wat
 thans is geschied in dit verlaten oord. 't Heeft er
 zijn vergelijkenis niet, in snijwerk noch in woord.
 Wat in het duister rust gesmoord, schrijdt in het
 licht verheerlijkt voort!

III. Kijk, zij komen vanuit het Oosten

1 (♩ 80)

mp *a tempo*

D \flat C \flat B \flat
A \flat G \flat F \flat E \flat

p

7

12 (♩ 126)

p *p* *p* *p* *sim.*

kijk kijk, _ zij ko-men, zij

...ijk, kijk kijk, _ zij ko-men, zij

Kijk, kijk, kijk, _ zij ko-men, zij

Kijk, kijk, kijk, _ kijk, zij ko-men, zij

17

cresc. (div.)

ko - men van - uit het Oos - ten, uit het

cresc.

ko - men van - uit het Oos - ten, uit het

cresc.

8 ko - men van - uit het Oos - ten, uit het

cresc. (div.)

ko - men van - uit het Oos - ten, uit het

cresc.

(*sim.*)

19

(♩ 88)

leg.

Oos - ten. ... om de be -

leg.

Oos - ten. ... om de

Oos - ten, het Oos - ten ...

Oos - ten, het Oos - ten ...

(♩ 88)

cresc.

f

leg.

dim.

, *sempre leg.*

, *sempre leg.*

sempre leg.

sempre leg.

sempre leg.

lof - te te ver - vul - len, om de be -

be - lof - te te ver - vul - len, om de be -

... om de be - lof - te te ver - vul - len,

... om de be - lof - te te ver -

(div.)

lof - te te ver - vul - len. Wijs - heid met

lof - te te ver - vul - len. Wijs - heid met

de be - lof - te te ver - vul - len. Wijs - heid met

vul - len, te ver - vul - len. Wijs - heid met

29

trouw ver - bon - den, wijs - heid met

trouw ver - bon - den, wijs - heid met

trouw ver - bon - den, wijs - heid met

trouw ver - bon - den, wijs - heid met
(spreekstem solo)

Ec - ce e - nim con - gre - ga - ti sunt re - ges, con - gre - ga - ti sunt re - ges, ec - ce

32

trouw, wijs - heid met trouw ver -

trouw, wijs - heid met trouw ver -

trouw, wijs - heid met trouw ver -

trouw, wijs - heid met trouw ver -

e - nim con - gre - ga - ti sunt re - ges, ec - ce e - nim re - ges

bon - den, en vol - ko - men

div. bon - den, en vol - ko - men

bon - den, en vol - ko - men

bon - den, en vol - ko - men

con-gre-ga - ti sunt, con-gre - ga - ti sunt re - ges, re - ges

The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and quarter notes in the left hand, with frequent triplets.

mees - - ter - schap o - ver ster - - ren

mees - - ter - schap o - ver ster - - ren

mees - - ter - schap o - ver ster - - ren

mees - - ter - schap o - ver ster - - ren

ir - ru - e - runt, si - mul, ir - ru - e - runt,

The piano accompaniment continues with a similar rhythmic pattern, including triplets and arpeggiated chords.

41

en af - stan - den.

en af - stan - den.

en af - stan - den.

en af - stan - den.

ir - ru - e - runt, si - mul ir - ru - e - runt si - mul.

tacet

(♩ 96) vloeiend

45 Sopr 1

leg.

Ec - ce e - nim con - gre - ga - ti sunt con - gre - ga - ti sunt re - ges.

Sopr 2

leg.

Ir - ru - e - runt ir - ru - e - runt si - mul, re - ges con - gre - ga - ti sunt.

Alto **M** cantando

Nu is de roe van Jes - se ge - bloed uit woor - den van wel - eer.

(♩ 96) vloeiend

49 M Alto

Traag-zaam heeft god's ge - dach - te ge - vloed, al ster - ker im - mer

Tenor ,
Kijk, zij ko - men uit het Oos - ten om de be - lof - te, de be - lof - te

Bas
Wijs - heid ver - bon - den met trouw en mees - ter - schap o - ver ster - ren en

52

De kro-nen die zij dra - gen, spre-ken van roem en ver - lich - ting, —

weer. — Toen is op aard een mens ont-staan die ons tot voor - beeld

te ver - vul - len. De kro-nen die zij dra - gen spre-ken van roem, van roem en ver -

af - stan - den. De kro - nen die zij dra - gen spre-ken van roem, van roem, van

vloeiend

sim. *sim.*

56

— macht, en weel - de, — macht, en weel - de, macht, en weel - de, eer, —
 strekt voort - aan. Macht, en weel - de, macht, en weel - de, eer, —
 lich - ting, macht, en weel - de, macht, en macht, en weel - de, eer, —
 macht, en weel - de, — macht, en weel - de, macht, en weel - de, eer, —

sim.

59

— en macht, eer, — en weel - de, en
 — en macht, eer, — en weel - de, en
 — en macht, eer, — en weel - de, en
 — en macht, eer, — en weel - de, en

div.

61

macht!
 macht!
 macht!
 macht!
 macht!

f
calmo p

65

meditatief
 (♩ 96)

Het

p

Het mys - te - rie, — het mys - te - rie is

p

Het mys - te - rie, — het mys - te - rie is

p

Het mys - te - rie is in zwijg - zaam -

meditatief
 (♩ 96)